

RODINA

Téma 5

AKO BUDOVAŤ VZŤAHY VO VAŠOM ZBORE?

Prehľad:

Teraz, keď sme sa už pozreli na cirkev ako na Telo Kristovo, v tejto téme preskúmate význam a dôsledky pravdy, že cirkev je Božou rodinou a domácnosťou viery.

Ciele:

Pomôcť zborovým vedúcim :

- Lepšie pochopiť biblický obraz cirkvi ako Božej rodiny.
- Preskúmať význam pravdy, že cirkev je Božou rodinou.
- Povzbudiť zborových vedúcich k zhodnoteniu, ako ich zbor alebo tím služobníkov žije podľa pravdy, že cirkev je Božou rodinou.

Možné výsledky:

Zboroví vedúci:

- Lepšie pochopia cirkev ako Božiu rodinu.
- Zhodnotia, ako štruktúry ich zboru alebo skupiny služobníkov žijú podľa svojho chápania cirkvi ako Božej rodiny.
- Urobia zmeny v štruktúrach svojho vlastného zboru alebo tímu služobníkov v súlade s pravdou, že cirkev je Božou rodinou.

KROK 1: POCHOPENIE TÉMY

Na ktoré hlavné otázky sa treba zamerať?

Hlavné prvky témy

Čo to znamená, že cirkev je Božou rodinou? Čo podľa vás Pavol myslí týmto tvrdením? Preskúmajte rôzne dôsledky tejto pravdy. Čo to znamená pre fungovanie cirkvi? Čo z tejto pravdy vyplýva? Čo znamená pre náš zbor, že je Božou rodinou? Ako tento obraz odlišuje cirkev od ľudských organizácií? Ako by to vyzeralo, keby cirkev nefungovala ako rodina?

Slovami Stephena Coveyho¹, uvažujte nad tým, ako rôzne kľúčové obrazy vplývajú na celkovú službu a „vnímanie“ cirkvi? Preskúmajte rozdiely medzi týmito rôznymi „obrazmi“ tak, že do stredu umiestnite rodinu ako obraz služby cirkvi. Aký je dôsledok toho, že pre službu miestneho zboru je ústredným obrazom alebo hlavným modelom rodina?

Výroky

(Výroky sú vyjadrenia, ktoré vás majú pomôcť uvažovať o tejto téme. Môžu a nemusia odrážať biblickú múdrosť.)

„Cirkev je pokrvná rodina.“

„Rodina je cirkev v malom a cirkev je rodina vo veľkom.“

– Ján Zlatoústý

Tvrdenie: „Cirkev je doslova Božou rodinou. Sme jeho deti.“

Protitvrdenie: „Cirkev sa Božou rodinou nazýva len metaforicky. Boh je trojica božských osôb, oni sú Božou rodinou.“

„Keďže cirkev je rodinou, môže narásť len do určitej veľkosti, než prestane byť schopná fungovať ako pravá rodina.“

„Cirkev je rodina. Nie je to podnik, a preto by tak nemala byť vedená.“

Rozmanité obrazy

- Spíšte čo najviac obrazov, ktoré by vystihovali fungovanie cirkvi. Môžete si predstaviť cirkev, ktorá je hlavne zábavou alebo predstavením, cirkev ako skupinovú terapiu alebo cirkev ako školu, nemocnicu, podnik, spoločenský klub alebo armádu.

¹ Stephen Covey, *7 návykov pre úspešný a harmonický život* (OPEN WINDOWS, Bratislava 1994).

- Hlbšie premýšľajte o tom, ako by služba cirkvi vyzerala, keby základným modelom pre miestny zbor boli tieto rozmanité obrazy. Napríklad, keď o cirkvi premýšľame hlavne ako o mieste, kde sa vyučuje pravda – teda ako o škole – aký dopad to bude mať na spôsob, ktorým slúžime a na to, čo si ceníme?

Teraz, keď ste sa pozreli na *Hlavné prvky témy, Výroky a Rozmanité obrazy*, ktoré sú tie hlavné otázky, ktorým sa je potrebné venovať, aby ste pochopili túto tému?

KROK 2: ŠTÚDIUM PÍSMO

Čo o tejto téme hovorí Biblia?

Pri štúdiu týchto oddielov sa zamerajte na pochopenie toho, čo to znamená pre cirkev, že je alebo že funguje ako rodina/domácnosť. Pri každom biblickom oddiele nižšie si poznačte dôsledky pre život zboru, ktoré môžete odvodiť od metafory, že cirkev je rodina. Oddiely v zátvorkách slúžia ako doplnky.

Oddiely a pravda	Dôsledky
Boh je náš Otec Matúš 6:9 (Ján 1:12, Hebrejom 12:5-11)	
Vykúpení sú Božími deťmi Galaťanom 4:1-7 (Rimanom 8:12-17, Zjavenie 21:7)	
Cirkev je rodina veriacich Galaťanom 6:10 (1 Petrov. 4:17)	
Pavol slúžil ako otec i matka 1 Tesaloničanom 2:7-12 (Galaťanom 4:19)	
Cirkev je Boží dom 1 Timotejovi 3:1-16 (Efežanom. 2:18, 19; Títovi 1:5, 6)	
Úlohy v rodine sú vzorom pre úlohy v zbore 1 Timotejovi. 5:1-16	
Vzťahy sú založené na pohlaví a veku, ako je to aj v rodine. Títovi 2:1-10	

Poznámka: Banksov článok v *Kroku 3* spomína mnoho ďalších odkazov na kresťanov ako na bratov a sestry.

KROK 3: NAHLIADNUTIE DO INÝCH ZDROJOV **Čo sa môžeme naučiť od iných autorov?**

"Zhodnotenie našej oddanosti rodine", Gene A. Getz.

Úryvok z 11. kapitoly knihy *The Walk*, s. 181–196. Copyright © 1994.

V origináli použité s dovolením Broadman & Holman Publishers, Nashville, TN. Všetky práva vyhradené.

„Komunita ako milujúca rodina“, Robert Banks.

Úryvok z 5. kapitoly knihy *Paul's Idea of Community*, Revidované vydanie,

s. 47–57. Copyright © 1994. V origináli použité s dovolením Hendrickson Publishers, Inc., Peabody, MA. Všetky práva vyhradené.

Zhodnotenie našej oddanosti rodine

Gene A. Getz

Viete dobre, že sme každého z vás ako otec svoje deti napomínali, povzbudzovali a zaprisahávali, aby ste viedli život dôstojný Boha, ktorý vás povoláva do svojho kráľovstva a slávy.

1 Tesaloničanom 2:11-12

...Hovoril som [predtým] o službe Jima Petersena v Brazílii a o jeho vzťahu s agnostikom, ktorý sa volal Mario Nitche. ...Jim s Mariom naviazal vzťah a stretávali sa štyri roky – priemerne raz za týždeň – aby spolu študovali Bibliu. Hoci Mario bol marxista a spočiatku neveril v Boha či Ježiša Krista, nakoniec sa stal silným veriacim – a veľkým kresťanským vodcom.

Raz som mal možnosť byť u Maria doma. Poprosil som ho, nech mi porozpráva svoj príbeh – ako sa stretával s Jimom pri štúdiu Biblie – a ako nakoniec osobne uveril v Krista.

Keď svoj príbeh dorozprával, opýtal som sa ho, prečo sa stretával s Jimom celé štyri roky, aby študovali knihu, o ktorej neveril, že je pravdivá. Na chvíľku sa odmlčal a potom veľmi rýchlo a jednoznačne odpovedal: „Rozhodne to bolo pre láskyplný vzťah, ktorý som videl medzi Jimom a jeho ženou Marge. Prejavovalo sa to v spôsobe, ako jednali so svojimi deťmi. A taktiež v láske a jednote, ktorá sa v tej rodine vytvorila. Preto som neprestal študovať Bibliu.“

Mario mi ďalej vysvetlil, že nadobudol presvedčenie, že musí existovať súvislosť medzi Bibliou, v ktorú Jim a Marge verili, a tým, aký dopad mala na ich životy. Vo svojom srdci chcel takýto vzťah so ženou a rodinou. Bolo iróniou, že pri tom, ako ma sediaceho za Mariovým kuchynským stolom obsluhovala jeho žena a pri raňajkách s jeho deťmi som videl, ako Mariova rodina opakuje Petersenov vzor.

Rodina – cirkev v malom

Pred niekoľkými rokmi som začal do hĺbky študovať, čo o rodine hovorí

Písmo. Spočiatku som bol dosť zmätentý tým, že v Novej zmluve bolo zdanlivo veľmi málo priamych pokynov pre členov rodiny.

Teológia cirkvi – teológia rodiny

Keď som sa dôsledne zamýšľal nad týmto zistením v kontexte celkového posolstva Novej zmluvy, začal som chápať, že biblickí autori často neoddeľovali jednotlivé „rodinné jednotky“ od „väčšej rodinnej jednotky“, teda miestneho zboru. V podstate to, čo písali jednotlivým zborom, bolo to isté, čo písali jednotlivým rodinám. Hoci určite existujú vzťahy jedinečne určené pre rodinu, ktoré nie sú určené pre zbor (napríklad manželská intimita), vo všeobecnosti platí, že „teológia cirkvi“ je „teológiou rodiny.“ Navyše, je veľmi dôležité oboznámiť sa s tým, čo podľa Boha má byť zbor, predtým, než sa pokúsime porozumieť Božej vôli pre rodinu. Prevrátenie tohto poradia môže viesť k vážnym chybám v interpretácii, ak nie priamo k nesprávnym záverom.

Je teda nesprávne pokúšať sa vytvoriť súbor princípov len pre zbor a len pre rodinu bez dôsledného prepojenia toho, čo Písmo učí o oboch. Ak by sme tak urobili, viedlo by nás to buď k zbytočnostiam v základných duchovných princípoch, alebo, čo je vážnejšie, k umelej dichotómii, ktorá je založená viac na vkladaní vecí do Písma než na jeho výklade. Pravda je taká, že špeciálne pokyny pre rodinu, napríklad tie v Pavlových listoch Efezanom alebo Kolosanom, musia byť dôsledne interpretované v kontexte toho, čo Pavol písal zborom. Inými slovami, Pavol predpokladal, že jeho čitatelia rozumeli jeho pokynom pre „väčšiu rodinu –

zbor,“ týkajúcim sa autority, milovania tak ako miloval Kristus, poslušnosti tým, ktorí sú majú zodpovednosť za vedenie a za slúžiace vodcovstvo, keď vykladali, čo vyučuje o tých istých oblastiach pre manželky, manželov, deti a otcov. (Efezanom 5:22-6:4; Kolosanom. 3:18-21)...

A tak, keďže väčšina vyučovania v Novej zmluve je zameraná na zbory, a keďže biblickí autori pokladajú rodinnú jednotku za integrálnu časť zboru, musíme stále pamätať na túto väčšiu sociálnu jednotku, obzvlášť, keď v Písme hľadáme Božiu vôľu. V mnohých ohľadoch je rodina zborom v malom. V skutočnosti, ako uvidíme, mnohé novozmluvné zbory začínali ako jednotlivé domácnosti a potom sa rozrástli do spoločenských pozostávajúcich z viacerých rodín, obzvlášť, ak tieto pôvodné rodinné jednotky boli veľké, širšie rodiny.

Metafora domácnosti

...Autori Písma používajú viacero metafor na opis cirkvi, jednoducho preto, že je to tak úchvatný výtvar s mnohými stránkami. Žiadna analógia sama o sebe nedokáže sprostredkovať všetky jej úžasné a slávne aspekty. Avšak žiadna metafora sa nepoužíva častejšie ako „rodina.“ Preto sa cirkev často nazýva Božím „domom“ alebo „príbytkom“ (Galatanom. 6:10; Efezanom. 2:19; 1 Timotejovi. 3:15; 1 Petrov 4:17). V Písme sú členovia Božej rodiny znova a znova nazývaní bratmi (a sestrami) v Kristovi a Boh sa nazýva našim „nebeským Otcem.“

Metafora rodiny je úžasným obrazom pre cirkev, keďže cirkev samotná je v mnohých smeroch rozšírením modelu rodiny. Je to Božie pôvodné stvorenie, ktoré má byť dokonalým obrazom samotného Pána (Genezis 1:26-27; 2:18-23). Ale keď Adam a Eva neposlúchli Boha – prekrútiac tak Boží zámer – uvrhli celý svet do hriechu a poznačili nás všetkých. Ich zlyhanie viedlo k napätiu v manželstve, roztržkách v rodine a všeobecne k zhoršeniu všetkých ľudských vzťahov v živote (Gene-

zis 3:15-16). Dejiny rodín, kmeňov, národov a kultúr potvrdzujú túto pravdu.

Ale Boh mal úchvatný plán obnovy. Začal ho vyvolením Abraháma a jeho rodiny, z ktorej nakoniec vzišiel celý národ – *mnoho rodín* – Boží ľud Izrael. A z tohto národa vzišiel konečný potomok – Ježiš Kristus (Genezis 3:15, 12:1-3). Ježiš potom vytvoril svoju jedinečnú rodinu – Jeho cirkev – ktorá sa skladá z ľudí zo „všetkých rodín“ zeme bez ohľadu na ich národnosť, etnické pozadie, farbu alebo jazyk. Autori Písma často kombinujú metafory, a tak nás nazývajú Kristovými „bratmi,“ „sestrami,“ „matkou“ (Matúš 12:50) a jeho „nevestou“ či „ženou“ (Zjavenie 19:7; Efezanom 5: 25-26).

Ľudské dejiny teda začali pri rodine, ktorá sa stala základnou inštitúciou pre všetky spoločnosti. Toto je dôvod, prečo celé národy a kultúry povstávajú a padajú na základe duchovného a psychologického zdravia tejto jedinečnej spoločenskej jednotky. Skutočnosť je taká, že dnes mnohým národom hrozí rozpad – obzvlášť v západnej kultúre – kvôli rozpadu rodinnej jednotky. Je známym faktom, že toto bol jeden z kľúčových faktorov, ktorý nakoniec viedol k zániku Rímskej ríše. Taká dôležitá je rodina v celkovom Božom pláne. Navyše, to, čo sa deje rodine v našej súčasnej kultúre, taktiež ovplyvňuje duchovnú vitalitu našich zborov.

Rodinná jednotka v novozmluvnom svete

Jednou z výhod novozmluvných misionárov bola všeobecná oddanosť dôležitosti rodinnej jednotky, ktorá existovala, obzvlášť v hebrejskej kultúre. Toto bolo jedným z dôvodov, prečo cirkev v Jeruzaleme vo svojich raných dňoch rástla tak fenomenálne. K Ježišovi Kristovi sa obracali celé rodiny. Ešte v ten deň, čo boli Peter a Ján uväznení pre svoju službu kázania a uzdravovania, Lukáš zaznamenal, že „počet mužov,“ čo uverili po počutí Petrovej kázne „dosiahol asi 5000.“ (Skutky 4:4).

Obrátenia domácností

Väčšina vykladačov Biblie sa zhoduje na tom, že toto je odkaz na približne päť tisíc otcov, ktorí očividne zastupujú päť tisíc domácností. Tento výklad, je, pravdaže, v súlade so skutočnosťou, že zbožné židovské rodiny ako celky ročne cestovali do Jeruzalema na Letnice, aby ich slávil v chráme. A keďže širšia rodina bola v Izraeli silnou jednotkou – obsahujúcou otcov, matky, dospelé deti a ich manželských partnerov a ich vlastné deti – číslo päť tisíc môžeme veľakrát vynásobiť v súvislosti s počtom ľudí, ktorí sa v ten deň rozhodli nasledovať Ježiša Krista.

V Ježišovej službe máme ďalší príklad tohto spôsobu uvádzania čísel. Jedného dňa ho nasledoval veľký zástup na druhu stranu Galilejského mora. Ježiš týchto ľudí usadil, aby ich mohol zázračne nasýtiť piatimi jačmennými chlebami a dvoma rybkami. Ján zaznamenal, že „si tam posadalo okolo päťtisíc mužov“ (Ján 6:10).

Matúš objasnil, že skutočné množstvo prítomných ľudí bolo omnoho väčšie než pôvodné spomenuté číslo. Znamenáva, že „len mužov, ktorí jedli, bolo asi päťtisíc, okrem nich tam boli aj ženy a deti“ (Matúš 14:21).

Tento odkaz jasne súvisí s Lukášovým záznamom zo Skutkov o piatich tisícoch mužov, ktorí sa obrátili k Ježišovi Kristovi. Bez obáv môžeme dôjsť k záveru, že súčasťou jeruzalemského zboru sa stalo „päťtisíc mužov a okrem nich tisíce žien a detí.“ A vo väčšine prípadov tieto širšie rodiny zahrňovali sluhov.

Tento jav sa opakoval i pri tom, keď sa evanjelium nieslo za Jeruzalem. Hoci počty neboli až tak veľké jednoducho kvôli inému kultúrnemu prostrediu, koncept reakcie „celého domu“ na evanjelium sa spomína často. Navyše, toto sa dialo nie iba v židovských rodinách, ale taktiež medzi zbožnými pohanmi. Toto ukazuje, že v tej dobe bola v Rímskej ríši rodinná štruktúra stále silnou jednotkou.

Konkrétne príklady

Kornélius, zbožný pohan, sa v dôsledku Petrovej služby obrátil k Ježišovi Kristovi s celým svojim domom, čo zahŕňalo jeho príbuzných a priateľov (Skutky 10: 1-48). Zdá sa, že jeho domácnosť bola pôvodným zborom v Cézarey a to, čo začalo ako „domáci zbor“, nakoniec obsahovalo mnoho domácností. Keď sa Pavol vrátil so svojej druhej misijnej cesty, „prišiel do Cézarey, vystúpil [a] pozdravil cirkev“ (Skutky 18:22). Zbor sa od Kornéliovho obrátenia očividne rozmnožil a narástol.

Lýdia je príkladom majetnej slobodnej matky, ktorá prišla ku Kristovi a založila zbor vo svojom dome. Bola „predavačka purpuru z mesta Tyatíry“ a obrátila sa ku Kristovi, keď počula Pavla kázať pri rieke vo Filipis. Ona sa s celým svojim domom dala pokrstiť (Skutky 16:14-15) a očividne poskytla svoj domov ako miesto stretávania sa pre zbor. Pavol a jeho misijný tím z jej domu dokonca spravili svoju základňu (Skutky 16:15).

Filipský žalárnik bol taktiež z Filipis. Po pomerne traumatickej skúsenosti on a celá jeho rodina zareagovali na evanjelium celkom ako Lýdia. Po zemetrasení, ktoré pootváralo dvere väzenia a uvoľnilo väzňom okovy, tento muž vbehol dnu a „celý rozochvený padol pred Pavla a Silasa.“ Jeho otázka bola konkrétna a k veci: „Páni, čo mám robiť, aby som bol spasený?“ Pavol odvetil: „Ver v Pána Ježiša a budeš spasený ty aj tvoj dom.“ A keď celá jeho rodina uverila, Lukáš zaznamenal, že „hneď sa dal pokrstiť on i všetci jeho domáci“ (Skutky 16:29-33).

V Novej zmluve sú ďalšie príklady. V Korinte „predstavený synagógy Krispus spolu s celým svojim domom uveril v Pána“ (Skutky 18:8). Neskôr vo svojom liste Korinťanom Pavol taktiež spomína skutočnosť, že „pokrstil aj Štefanovu domácnosť“ (1 Korinťanom 1:16). A Filemon je taktiež výborným príkladom, kde celá domácnosť prišla ku Kristovi. V tomto prípade je jasné, že jeho „širšia rodina“ zahŕňala nielen jeho deti a ich deti, ale taktiež jeho slu-

hov. Onezimus, dôvod, pre ktorý Pavol Filemonovi písal, bol jedným z týchto sluhov. Zosnulý Dr. George Peters v komentári k týmto biblickým ilustráciám poznamenal:

Evanjelizácia domácností a spasenie domácností je biblickým ideálom a normou v evanjelizácii a spásení. Boh chce, aby rodina bola jednotná, aby ostala pevnou a pokojnou jednotkou, aby rodina bola oslovená evanjeliom a aby rodina bola zachránená.¹

Niet pochyb, že rodinná štruktúra bola v novozmluvnom svete veľmi dôležitou jednotkou. Tieto silné rodinné štruktúry boli dôležitým kľúčom v pomoci zborom dozrievať v Ježiša Krista. Hoci zbory sa dnes líšia v oblasti rodinných štruktúr – obzvlášť v západnom svete – stále platí skutočnosť, že „silné rodiny“ tvoria „silné zbory.“ A naopak, čím je slabšia rodinná jednotka, tým ťažšie sa dosahuje dospelosť, ktorou je plnosť Krista.

Rodina ako vzor pre službu

Výchova kresťanov vo viere

V mnohých ohľadoch je rodina, tak ako Boh nastavil jej fungovanie, taktiež vzorom pre službu vo väčšej Božej rodine – cirkvi. Tento vplyv vidíme hlavne v Pavlovom prístupe k vychovávaniu ľudí k dospelosti, ktorou je plnosť Krista. Napríklad v liste Tesaloničanom používa obrazy „matka–dieťa“ a „otec–deti“ na opis svojej vlastnej služby. Ako pri prirodzenom procese rastu novorodenca, najprv sa stotožňuje s matkou:

¹ George Peters, *Saturation Evangelism* (Zondervan, 1970), 160. [Peters tu v žiadnom prípade nevyučuje spasenie na základe krstu alebo viery rodičov. Spasenie je osobné. Nastáva, keď jednotlivec uzná, že pre svoje hriechy potrebuje Ježiša Krista. Môžeme predpokladať, že tí, ktorí v týchto domácnostiach boli pokrstení, boli všetci dostatočne starí na to, aby urobili inteligentné a osobné rozhodnutie veriť v Pána Ježiša Krista.]

„ale boli sme medzi vami vľúdni, ako keď matka kŕmi a láska svoje deti“ (1 Tesaloničanom 2:7).

Toto je nádherný obraz. Hovorí o bezpodmienečnej láske, trpezlivosti, nežnosti a všetkých ostatných vlastnostiach, ktoré sa dajú pozorovať pri tom, keď matka kojí svoje dieťa. Je pozoruhodné, že slobodný muž ako Pavol – ktorého prirodzeným prostredím bola spoločnosť iných mužov – použil takýto intímny obraz na popis toho, ako treba zaobchádzať s duchovnými bábätkami. Ďalej v tom istom oddiele Pavol charakterizoval svoju službu ako službu otca, ktorý sa zapája do procesu výchovy pri raste detí. A tak napísal:

Viete dobre, že sme každého z vás ako *otec svoje deti* napomínali, povzbudzovali a zaprisahávali, aby ste viedli život dôstojný Boha, ktorý vás povoláva do svojho kráľovstva a slávy (1 Tesaloničanom 2:11-12).

Tento slovný obraz nám veľmi zreteľne ukazuje, ako Pavol vnímal proces otcovskej starostlivosti. Očividne ho ovplyvnilo starozmluvné pozadie a poznanie Mojžišovho zákona. V procese výchovy bol otec ústredný, Mojžišove pokyny pre izraelských vodcov pravdepodobne zneli Pavlovi v ušiach pri tom, keď konal svoju službu zakladania zborov. Tieto pokyny sú jasne zhrnuté v 6. kapitole Deuteronomia:

Tieto slová, ktoré ti dnes prikazujem, budeš mať na srdci. Budeš ich vstúpať svojim synom a budeš o nich hovoriť, či budeš sedieť vo svojom dome, či pôjdeš po ceste, či budeš líhať alebo vstávať. Priviažeš si ich na ruku ako znamenie a budeš ich mať ako pripomienku na čele medzi očami. Napíšeš ich na veraje svojho domu a na svoje brány (Deuteronomium 6:6-9).

Vec je jasná. Boží plán pre výchovu otcom a matkou v Starej zmluve slúžil ako vzor pre Pavla v získavaní ľudí pre Krista a potom v pomáhaní im pri raste

vo viere. Najprv ich nežne „krmil“ ako „práve narodené deti“ „čistým duchovným mliekom“ (1 Petrov 2:2). Pri ich raste vo viere ich „prísne vychovával a napomínal v Pánovi“ – presne ako Pavol kázal otcom robiť pri ich vlastných deťoch, keď písal svoje listy Efezanom a Kolosanom (Efezanom 6:4, Kolosanom 3:21). A keď jeho duchovné deti nereagovali, ako by mali, Pavol podstúpil proces pôrodu odznova. Galatským kresťanom píše: „Deti moje, znova pre vás trpím pôrodné bolesti, kým vo vás nebude stvárnený Kristus“ (Galatanom 4:19).

Výber vodcov pre cirkev

Starozmluvný model rodiny taktiež ovplyvnil Pavla a ďalších novozmluvných autorov pri výbere duchovných vodcov cirkvi. Keď Pavol písal Timotejovi – ktorého nechal v Efeze, aby založil a zorganizoval zbor – pokynul mu vybrať starších alebo biskupov, ktorí boli príkladnými otcami.² Napísal: „Biskup musí... dobre viesť (alebo spravovať) vlastnú domácnosť, deti učiť poslušnosti so všetkou dôstojnosťou.“ Pavol aplikoval túto požiadavku na väčšiu rodinu – cirkev – („Ak niekto nevie viesť (spravovať) vlastnú domácnosť, ako sa bude starať o Božiu cirkev?“) (1 Timotejovi 3:2-5).

² Pojmy *starší* a *biskupovia*, ktoré Pavol v Novej zmluve používa, sú zameniteľné. Pojem „starší“ má pôvod v judaizme. Pojem „biskup“ má pôvod v gréckej a rímskej kultúre. Starší bol duchovným vodcom v Izraeli od dôb Mojžiša. Biskup bol správca alebo vodca rímskej kolónie. Pavol používal tieto pojmy vzájomne zameniteľne v súvislosti so zbormi vo Filipis, Efeze a zbormi na Kréte, keďže tam boli veľmi zmiešané skupiny kresťanov so židovským i pohanským pôvodom. Toto ukazuje Pavlovu oddanosť k „slobode vo forme.“ Keďže jazyk odráža štruktúru, toto je príkladom toho, čo mal Pavol na mysli, keď písal Korintanom, že „pre všetkých sa stal všetkým... aby zachránil aspoň niektorých“ (1 Korintanom 9:22). Preto, keď potreboval zmeniť formu jazyka, aby dobre komunikoval biblický význam, neváhal tak urobiť. Starší a/alebo biskupi boli v podstate pastormi miestneho zboru. Niektorí vykladači biblie dávajú toto do súvisu s Pavlovým odkazom na „pastierov a učiteľov“ v Efezanom 4:11.

Neskôr, keď Pavol písal Titovi, ktorého nechal na Kréte, aby taktiež zakladal zbory v rôznych mestách (Titovi 1:5), napísal podobný list. Pri zhrnutí predpokladov pre duchovných vodcov v cirkvi napísal, že starší musí mať „veriace deti, ktoré nie sú obviňované z neporiadneho života a neposlušnosti“ (Titovi 1:6).

Tieto požiadavky podľa Pavla určite neznamenali, že títo duchovní vodcovia museli byť dokonalými rodičmi. Ak by to tak bolo, nikto by nebol kvalifikovaný viesť cirkev. Avšak precízne skúmanie týchto textov v kontexte ukazuje, že skutočným znakom zrelosti otca je miera, do ktorej ho rešpektujú jeho deti, a že jeho – obzvlášť staršie – deti sú oddané rovnakým duchovným hodnotám a životnému štýlu ako on.³

Všimnite si, že Pavol v žiadnom prípade nevyučuje, že by si mal otec vymáhať rešpekt autoritárskym prístupom k rodičovstvu. Toto ukazuje, prečo

³ Je jasné, že Pavol tu nemá na mysli malé deti či dokonca tinedžerov. Opäť musíme chápať pojem širšej rodiny. Mnoho ženatých či vydatých detí žilo v tej istej domácnosti so svojimi rodičmi. Ak tieto dospelé deti boli vinné z nemorálneho a neetického životného štýlu a uctievali pohanských bohov namiesto skutočného a živého Boha, Pavol jednoducho povedal, že takýto muž jednoducho nebol kvalifikovaný byť duchovným vodcom v cirkvi. Navyše, Pavol nevyučoval, že starší musí mať deti dostatočne staré na to, aby boli veriace. Ak by toto bola pravda, bezdetný manžel by nemohol byť starším. Opäť, Pavol jednoducho vravel, že ak otec a matka majú dospelé deti, ktoré sú dosť staré na to, aby verili, ale uprednostnili pohanstvo pred kresťanstvom a rozhodli sa žiť svoje životy nemorálne a neúctivo, potom taký muž by nemal uvažovať o duchovnom vodcovstve v cirkvi, a ani cirkev by ho za takého nemala považovať. Nebol by bezúhonný – čo jednoducho znamená, že by v spoločenstve nemal dobrú povesť. Navyše, správanie jeho detí by poukazovalo na nedostatky v jeho otcovskom vodcovstve. A tie isté nedostatky by sa preniesli na jeho vodcovstvo v cirkvi. Navyše, ak by takýto muž prijal úlohu duchovného vodcu v cirkvi, priepasť medzi ním a jeho deťmi by sa ešte zväčšila, keďže by boli predmetom kritiky kresťanského spoločenstva. Našťastie dnes geografické vzdialenosti v našej spoločnosti uľahčujú zbožnému mužovi byť duchovným vodcom, keď sa jeho deti – potom, ako opustili domov – rozhodnú nenasledovať Pána a taktiež, keď opustia bezprostredné spoločenstvo.

je nutné Pavlove výroky o úlohe otca vykladať vo svetle celkového biblického učenia o štýle kresťanského vodcovstva. Otec, ako všetci kresťanskí vodcovia, si musí získať rešpekt tým, že bude príkladom slúžiaceho vodcu, ako to ukázal Ježiš Kristus. Hoci je Bohom ustanoveným vodcom svojej domácnosti, musí sa stať služobníkom tejto rodiny. V tomto ohľade napodobňuje Ježiša, ktorý ako jeho vzor svojim učeníkom umyl nohy. Hoci bol ich Pánom a Majstrom, stal sa ich služobníkom.

Navyše, otec, ktorý je kvalifikovaný viesť cirkev, efektívne aplikoval, čo Pavol vo svojich listoch káže Efezanom a Kolosanom. „Nedráždil“ svoje deti, ale prísne ich vychovával a napomínal v Pánovi“ (Efezanom 6:4). Nedráždil ich k malomyseľnosti (Kolosanom 3:21). Namiesto toho každého jedného „napomínal, povzbudzoval a zaprisahával“ – presne tak, ako to podľa Pavla mal robiť otec, keď aj samotný Pavol založil svoju vlastnú službu na procese otcovstva (1 Tesaloničanom 2:11).

Tu sa prelínajú Pavlove inštrukcie otcom s tým, čo on a iní novozmluvní autori napísali starším. Napríklad, všimnite si napomenutia týmto duchovným vodcom:

Paste Božie stádo, ktoré je u vás, starajte sa oň nie z prinútenia, ale dobrovoľne, ako Boh chce, nie pre mrzký zisk, ale ochotne! Ani nie ako keby ste panovali nad dedičstvom, ale buďte vzorom stádu (1 Petrov 5:2-3).

Keď Pavol písal Timotejovi o tom, čo by malo charakterizovať životný štýl pastora, tvrdil:

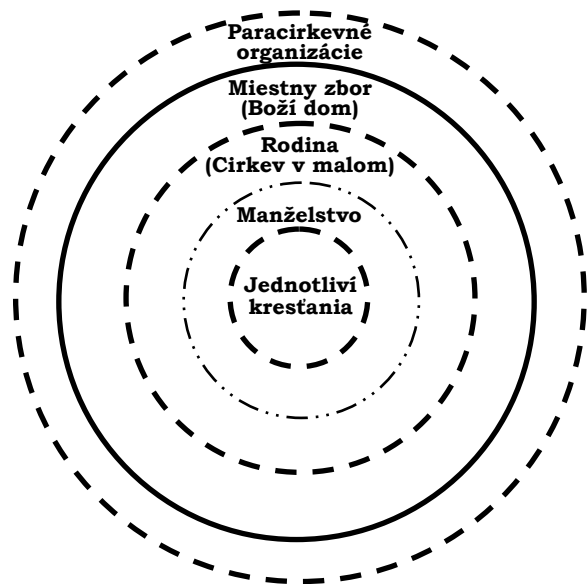
Odmietaj bláznivé a neužitočné škriepky, veď vieš, že vyvolávajú iba rozbroje. Pánov služobník sa však nesmie púšťať do sporov, ale má byť láskavý k všetkým, schopný učiť a trpezlivý v znášaní zla. Musí vedieť vľúdne karhať protivníkov; možno im raz Boh dá konať pokánie, aby poznali pravdu (2 Timotejovi 2:23-25).

Zbor, rodina a jednotlivci

Teraz je nutné konkrétnejšie objasniť, ako všetky Bohom ustanovené spoločenské jednotky spolu súvisia. Pomôže nám pri tom *Obrázok 1*.

Miestny zbor

Začnime s väčším kruhom, ktorý predstavuje miestny zbor. Ako sme videli, Nová zmluva je v podstate príbehom cirkvi. Ako Ježiš povedal Petrovi: „postavím svoju Cirkev a pekelné brány ju nepremôžu“ (Matúš 16:18). Sám Ježiš Kristus je jej „základom“ i „hlavným uholným kameňom“ a najvrchnejším architektom Božieho večného „domu.“ Cirkev triumfálne zvíťazí.

Obrázok 1. Bohom ustanovené sociálne jednotky

Ježiš Kristus položil základy pre toto veľké „tajomstvo“, ktoré sa teraz zjavilo (Efezanom 3:1-11), tým, že si vyvolil a vystrojil dvanásť mužov k pokračovaniu v jeho práci, keď vystúpil k Otcovi. Ako sme už videli, Peter a ďalší apoštoli, vrátane Pavla, Barnabáša a Sílasa a spolupracovníkov ako Timotej a Títus, sa mali stať kľúčovými hráčmi v tomto veľkom naplňujúcom sa pláne. Dnes je „Boží dom,“ ako Ježiš predpovedal, „budovaný na základe apoštolov a prorokov, pričom uholným

kameňom je Ježiš Kristus“ (Efezanom 2:19-20).

Miestne zbory sú teda hlavné sociálne jednotky, o ktorých píše biblickí autori. Takmer všetky novozmluvné listy boli napísané buď miestnym zborom alebo vodcom ako Timotej alebo Titus, ktorí mali na starosti zakladanie takýchto miestnych zborov.

Rodinná jednotka

Ďalší kruh, vnútri väčšieho, predstavuje rodinu – „cirkev v malom.“ Všimnite si, že som použil prerušovanú čiaru na odlíšenie rodiny od zboru, ale taktiež na ukázanie vzťahu tejto spoločenskej jednotky k zboru. Toto jednoducho znamená, že rodina by v otázke svojho fungovania nemala byť oddelená od zboru. Hoci v nej existujú výlučné vzťahy, hlavne medzi manželom a manželkou, rodina je integrálnou súčasťou zboru. A ako sme videli, rodina sa stáva biblickým vzorom pre spôsob, ako má zbor fungovať ako väčšia rodinná jednotka – ako otcovia a matky a bratia a sestry v Ježišovi Kristovi.

Manželský vzťah

Ďalší kruh, ešte bližšie k stredu, predstavuje manželský vzťah – podjednotku v rámci rodiny. Tento vzťah je, samozrejme, taktiež súčasťou väčšieho kruhu – zboru. V skutočnosti je vzťah manžel–manželka v Božom usporiadaní vecí tak jedinečný, že ho Pavol použil ako ilustráciu spôsobu, akým sme my, Kristovo telo, vo vzťahu k našej hlave, Ježišovi Kristovi. Manžel má byť milujúcou hlavou svojej ženy, tak ako Kristus je našou milujúcou hlavou. A ako má byť cirkev oddaná Ježišovi Kristovi, tak má byť žena oddaná svojmu mužovi (Efezanom 5:23-28).

Kresťan jednotlivec

Vnútorňý kruh ukazuje, že všetky Bohom jedinečne ustanovené sociálne jednotky – zbor, rodina a manželstvo sa majú skladať z jednotlivcov, mladých aj starých. V manželstve sa takíto dvaja

jednotlivci stávajú jedným a vytvárajú novú sociálnu jednotku. Boží ideálny plán pre rodinu je, aby sa to, čo začalo tým, že sa dvaja stali jedným, rozmnožilo na väčšiu jednotku, ktorá je vzorom Božej lásky, a kde sú deti vychovávané k dospelšej rodinnej jednotke a odrážajú mieru dospelosti Ježiša Krista. A ako tieto rodiny dozrievajú a odrážajú plnosť Krista, stávajú sa silnými stavebnými kameňmi zboru. V tomto zmysle zrelé rodiny automaticky vytvárajú zrelé zbory.⁴

Avšak stále tu je skutočnosť, že jednotlivec možno nikdy nevstúpi do manželstva a rozhodne sa ostať slobodným. Pavol si vlastne cenil život bez manželstva ako príležitosť slúžiť Kristovi bez vnútornej rozpoltenosti (1 Korinťanom 7).

No i tak každý človek žijúci mimo manželstva pochádza z ľudskej rodiny. Keď sú títo jednotlivci mladí, sú funkčne stále súčasťou tej rodiny. Keď vyrastú, Boží plán je, aby i naďalej mali blízke vzťahy so svojou ľudskou rodinou, ale aby sa taktiež nakoniec emočne a finančne osamostatnili.

Avšak podľa Božieho úžasného plánu „širšej rodiny,“ by každý slobodný kresťan, ktorý nikdy nevstúpi do manželstva a nezaloží si vlastnú rodinu, mal mať „širší domov“ – zbor – kde sa mu dostáva emočnej a duchovnej podpory. Navyše, v tejto širšej rodine by mal každý jednotlivec prispievať svojim dielom k budovaniu tela Kristovho. Slobodní (nežijúci v manželstve), ak sú na to kvalifikovaní, môžu pôsobiť na najvyšších vodcovských miestach. Pavol a Timotej toto jasne ilustrujú svojimi životmi, keďže bez pochyb boli slo-

⁴ Nemyslím si, že podmienky pre staršieho v 1 Timotejovej 3 a Titovi 1 vymedzujú úlohu staršieho len pre ženatých mužov. Pavol učil, že ak je muž ženatý, musí byť verný jednej a jedinej žene. Inými slovami, musí byť morálne čistý. Ako sme už poznamenali, Pavol kázal to isté, keď hovoril o veriacich deťoch. Netvrdil, že muž musí mať deti alebo že jeho deti musia byť dostatočne staré na to, by verili. Išlo skôr o to, že ak muž mal deti, ktoré boli dosť staré na to, aby verili, a rozhodli sa byť vo svojom životnom štýle pohanmi, tento muž bol diskvalifikovaný z úlohy staršieho.

bodnými mužmi. A Timotej ako relatívne mladý muž bol zodpovedný za vymenovávanie starších mužov za starších zboru a dokonca aj za ich napomínanie, ak konali v rozpore s Božou vôľou (1 Timotejovi 3:1-7, 5:1). Preto mu Pavol napísal:

Nikto nech tebou nepohŕda pre tvoju mladosť. Ty sa však staň pre veriacich vzorom v reči, správaní, láske, vo viere a mravnej čistote (1 Timotejovi 4:12).

Boh dokonca zborom nariadil, aby sa starali o starších slobodných ľudí, ktorí sa o seba finančne a fyzicky nedokážu postarať sami. Pavol vo svojom liste Timotejovi venoval celú kapitolu pokynom pre zbor v Efeze o starostlivosti o vdovy, pre ktoré na tejto zemi nebol žiaden podporný systém. Hoci sa má rodinná jednotka stále starať o vlastných, v takýchto prípadoch to nie je možné. Preto Pavol načrtáva plán pre širšiu rodinu – zbor – aby sa na tejto starostlivosti podieľala (1 Timotejovi 5:3-16)...

Byť obrazom Ježiša Krista pre stratený svet

Ak je rodina „cirkev v malom“ – čo si myslím, že je – potom všetky princípy, ktorými sme sa doposiaľ zaoberali v súvislosti s „evanjelizáciou spoločenstva“, platia pre každú jednotlivú kresťanskú rodinnú jednotku. Jednotlivé rodiny majú vlastne lepšiu príležitosť byť obrazom Ježiša Krista pre svet ako zborová rodina ako celok. Veď nakoniec väčšina rodín žije na rôznych miestach

naprieč geografickým územím. Každý domov obkolesujú neveriaci, ktorí potrebujú vidieť lásku a jednotu prejavujúcu sa v kresťanských rodinách. V tomto zmysle sa každý zbor v malom stáva mostom k svetu – ako som už skôr ukázal na príklade Jima Peterse-
na.

Toto sa podľa mňa dialo v Jeruzaleme. Keď sa kresťania „neustále venovali učeniu apoštolov, bratskému spoločenstvu, lámaniu chleba a modlitbám,“ chodili pri tom „po domoch.“ Všade, naprieč celým Jeruzalemom, neveriaci ľudia videli cirkev v malom a cirkev vo veľkom tisícnásobne väčšiu. V kontexte lásky, jednoty, zdieľania sa, spoločného stolovania a chválenia Boha sa tieto „rodinné jednotky“ „tešili priazni celého ľudu.“ V tomto kontexte „Pán deň čo deň pridával k ich spoločenstvu tých, čo povolával na spásu.“ Táto úžasná kresťanská dynamika ukazovala, kto bol naozaj Ježiš Kristus, a stala sa základom pre vieru. V žiadnom prípade sa nestala náhradou za správu o spasení, avšak – a za to sa Ježiš modlil – potvrdzovala zvestovanú správu a robila ju uveriteľnou.

Zhodnotenie nášho života

1. Ako vy a váš zbor vníma rodinu? Vnímate ju ako zbor v malom?
2. V ktorých oblastiach sa potrebujete zaviazat k prejavovaniu Božieho zámeru pre rodiny?

*

Komunita ako milujúca rodina

Robert Banks

Niekoľko metafor na opis spoločenstva – komunity

Pavol vo svojich pojednaniach o spoločenstve často používa metafory. Neuvažuje len z hľadiska logického vývoja tvrdení, ale pamätá aj na dôležitosť obrazov pri ozrejmovaní svojich myšlienok. Toto bol typicky židovský prístup, taký, ktorý zanecháva svoje stopy po celej Biblii a taktiež v dokumentoch z doby medzi Novou a Starou zmluvou. Medzi mnohými metaforami, ktoré Pavol používa na opis kresťanského spoločenstva, sa v jeho listoch častejšie vyskytuje metafora „budovania.“ Niekedy sa spomína obyčajná budova, niekedy Chrám, ktorý bol pre Židov budovou par excellence. Širšie použitie tejto metafory buď odkazuje na prácu apoštolov pri zakladaní miestnych spoločenstiev – Pavol sám seba opisuje ako „majstra staviteľa,“ ktorý vedie jednotlivé činnosti¹ – alebo na vzájomnú závislosť členov spoločenstva a ich dozrievanie². Keď Pavol opisuje spoločenstvo ako chrám, zdôrazňuje jeho vzťah s Bohom prostredníctvom Ducha a následkom toho jeho svätosť a úplnú oddanosť službe, ktorú by malo prinášať Bohu³.

Opäť sa zdá, že medzi skoršími a neskoršími listami existujú odlišnosti. V skorších listoch celá budova predstavuje spoločenstvo a ide pri tom o miestne spoločenstvo. V neskorších listoch sa o uholnom kameni píše, že je to sám Kristus a hovorí sa o nebeskej cirkvi (Kristus je opisovaný ako „základ“ budovy v skorších listoch, ale to nie je celkom to isté. V liste Efezanom túto pozíciu majú proroci a apoštoli,

¹ Galatanom 2:18; 1 Korintanom 3:10-14; 2 Korintanom 10:8; 12:19; 13:10; Rimanom 15:20; pozri tiež Efezanom 2:20; 4:12.

² 1 Korintanom 14:5, 12, 26; Rimanom 14:19; Kolosanom 2:7; Efezanom 4:16.

³ 1 Korintanom 3:16-17; 2 Korintanom 6:16; Efezanom 2:21-22.

namiesto toho, aby len proste kládli základy). Táto metafora sa môže vzťahovať na kresťanov jednotlivcov aj na spoločenstvo, do ktorého patria. Je zarážajúce, že sú opisovaní nie len ako „kamene“ v Božej stavbe, ale aj jednotlivci ako „Chrám Ducha Svätého“ (1 Korintanom 6:19).

Ďalší súbor metafor pochádza z prostredia poľnohospodárskej práce a nie z materiálneho staviteľstva. Spoločenstvo je opisované ako „pole,“ ako „zaštepovanie“ (na olive) a ako „sadenie“⁴. Ďalšie metafory, ako napríklad prirovnanie cirkvi k „cestu“ a prehrešujúceho sa člena ku „kvasu“ pochádzajú z oblasti domácnosti.⁵ Ale analógie so svetom prírody (ako poľnohospodárske metafory) alebo neživými predmetmi (ako napríklad staviteľské metafory), napriek prítomnosti ľudí, nemajú ten dynamický prvok, ktorým je charakteristický vzťah človeka a Boha. Toto Pavla pri viacerých príležitostiach privádza k nasledovaniu tradičných postupov a spojeniu alebo zmiešaniu svojich metafor, takže nedostatky jednej môžu byť vyriešené výhodami inej.⁶ Pavol jasne uprednostňuje metaforu „tela,“ prevzatú z oblasti ľudského bytia, hoci i tak musí (ako uvidíme) predstaviť a použiť túto metaforu rôznymi spôsobmi, aby vyjadril svoje postoje. Avšak nakoniec nedostatočnosť metafory organickej jednoty „tela“ vedie Pavla k použitiu jazyka ľudských, hlavne rodinných, vzťahov.

Hoci v posledných rokoch sú Pavlove metafory pre spoločenstvo podrobované pomerne intenzívnemu štúdiu, obzvlášť jeho opis spoločenstva ako „tela,“ jeho aplikácie terminológie „domácnosti“ alebo „rodiny“ sú príliš často prehliadané alebo len zbežne spomenu-

⁴ 1 Korintanom 3:9; Rimanom 11:17-24; Kolosanom 2:7; Efezanom 3:17.

⁵ 1 Korintanom 5:6-7; pozri tiež Galatanom 5:9.

⁶ Napr. 2 Korintanom 9:10; Kolosanom 2:7, 19; Efezanom 2:19-22; 3:17; 4:12-16.

té. Toto je pravdepodobne dôsledkom toho, že výrazy ako *oikeioi*, „domácnosť“ sa v pavlovských listoch vyskytujú zriedkavo. Ale spolu s týmto výrazom sa vyskytuje niekoľko príbuzných výrazov, ktoré je potrebné vziať do úvahy. Tieto sú tak početné a vyskytujú sa tak často, že prirovnanie kresťanského spoločenstva k „rodine“ je nutné považovať za najdôležitejšie použitie metafory zo všetkých. Z toho dôvodu má v tomto článku prednostné miesto. Viac ako akékoľvek iné metafory, ktoré Pavol používal, vyjadruje podstatu jeho zmýšľania o spoločenstve.

Kľúčový obraz: Rodina

Opis členstva

Celá Pavlova „terminológia“ rodiny je založená na vzťahu, ktorý existuje medzi Kristom a Bohom a v dôsledku toho medzi Kristom a kresťanom. Kresťania sa majú vnímať ako členovia božskej rodiny. Už vo svojich najranejších listoch Pavol považuje za hlavu rodiny Boha Otca.⁷ V jedinečnom zmysle je Ježiš Boží Syn a iba prostredníctvom jeho stotožnenia sa s ľuďmi a jeho činov za nich môžu „dostať synovstvo“ (Galatánom 4:4-5, pozri tiež 1 Tesaloničanom 1:10). Dôsledkom toho, píše Pavol v Galatánom, „poslal nám Boh do srdca Ducha svojho Syna, ktorý volá: Abba! Otče!“ (Galatánom 4:6). Táto výsada, ako dodáva v Rimanom, dosvedčuje nášmu vlastnému duchu skutočnosť, že sme naozaj „Božie deti. Ale ak sme deti, sme aj dedičia, Boží dedičia a Kristovi spoludedičia“ (Rimanom 8:16-17). Toto spoločenstvo kresťanov s Bohom Otcom a Ježišom Synom vôbec nie je ako zasadanie kráľovského dvora, kde kráľ pri audiencii prijíma svojich poddaných. Taktiež by sme o ňom nemali zmýšľať ako o zhromaždení domácnosti, v ktorej je pán obklopený svojimi vernými otrokmi. Dokonca to nie je ani ako stretnutie obyčajnej rodiny, kde otec (hlava rodiny) vstupuje

do vzťahu so svojimi maloletými deťmi. Stretnutie kresťanov s ich Bohom je viac podobné stretnutiu dospelých detí s ich otcom, kde ich vzťah funguje nie len na veľmi intímnej, ale čím ďalej, tým viac zrelej úrovni.⁸

Pavol vidí dôsledky tohto pre spoločenstvá kresťanov. Tí, ktorí k nim patria, by mali jeden druhého vnímať hlavne ako členov spoločnej rodiny. A tak v liste Galatánom Pavol povzbudzuje seba aj svojich čitateľov, že majú príležitosť, k „robeniu dobrého všetkým, ale najmä členom rodiny veriacich“ (Galatánom 6:10). Podľa listu Efezanom máme presne takto vnímať kresťanské spoločenstvo medzi Židmi, ktorí boli príslušníkmi národa zmluvy, a pohanmi, pre ktorých boli predtým Božie sľuby neznáme, lebo tak prebieha v nebeskej *ekklesii*. Autor s odkazom na Krista upozorňuje, že „skrze neho máme v jednom Duchu obaja prístup k Otcovi. A tak teda už nie ste cudzinci a prišielci, ale ste spoluobčania svätých a členovia Božej rodiny (Efezanom 2:18-18). Aj miestne stretnutie, aj nebeské „zhromaždenie“ máme vnímať ako Božiu rodinu a nič menej.

Spolu s *oikeioi* sa k opisu kresťanského spoločenstva používa celý súbor výrazov. Niektoré z nich patria medzi Pavlove najpoužívanejšie slová a k ich nešťastnému opomínaniu viedlo práve to, že sú tak známe. Mnohé z nich pochádzajú z ekonomickej sféry rodinných záležitostí. Napríklad *oikonomos*, „správca“,⁹ čo Pavol používa vo vzťahu k sebe a iným apoštolom, vzniklo ako označenie „domácných“ zamestnancov. Opisuje zodpovednú úlohu, ktorá ten človek dostal od jeho komunity. Príležitostne taktiež nachádzame použitie výrazu *doulos*, „otrok“¹⁰ alebo *hupertes*, „sluha“ (1 Korinťanom 4:1), ktoré podčiarkujú taký typ správania, aké by malo vládnuť vo vzťahoch medzi kresťanmi v spoločenstve. „Otrok“ zdôraz-

⁷ 1 Tesaloničanom 1:1, 3; 3:11, 13; 2 Tesaloničanom 1:1-2; 2:16.

⁸ Galatánom 4:1nn.; pozri tiež neskôr Efezanom 4:13nn.

⁹ 1 Korinťanom 4:1-2; 9:17; Kolosanom 1:25; Efezanom 3:2.

¹⁰ 2 Korinťanom 4:5; Rimanom 1:1; Filipanom 1:1; Kolosanom 1:7; 4:7, 12; Efezanom 6:6.

ňuje pozíciu, „sluha“ funkciu týchto členov domácnosti. Ale toto nie je najtypickejším spôsobom, ktorým sa Pavol vyjadruje. Najviac slov, ktoré používa, pochádza z intímnej oblasti rodinných záležitostí. *Adelphoi*, „bratia“, je nespochybniteľne Pavlov najobľúbenejší spôsob, ktorým označuje členov spoločenstiev, ktorým píše. Toto slovo sa často používa genericky pre spoločné označenie mužov aj žien, rovnako, ako sa v slovenčine používa „ľudia“. Napriek svojej frekvencii a častejšiemu označovaniu Pavlových misijných spolupracovníkov,¹¹ výraz „bratia“ ešte nestratil svoj základný význam a nestal sa len formálnym opisom. V Pavlových listoch je mnoho oddielov, kde tento výraz jasne vyjadruje skutočný vzťah, ktorý existuje medzi kresťanmi,¹² často vtedy, keď sa stretávajú ako cirkev. Hoci niektoré z nasledujúcich príkladov pochádzajú z oblasti vzťahov mimo takéhoto zhromaždenia, stále poukazujú na vlastnosti vzťahov v rámci neho, ako priamo dosvedčujú iné oddiely.

Napríklad, Pavol v 1 Korintianom dojímavovo hovorí o záujme, ktorý by mal mať silnejší kresťan o slabšieho blížneho. Toho druhého opisuje nie len ako „brata [alebo sestru], za ktorého Kristus zomrel“, ale veľmi osobne ako „môjho brata [alebo sestru],“ za ktorého má Pavol priamu zodpovednosť (1 Korintianom 8:11, 13). Takáto osobná odanost druhým je ďalej ilustrovaná spôsobom, ktorým Pavol hovorí, keď používa najvrúcnejšie výrazy o niektorých spolukresťanoch, spolupracovníkoch na jeho misii a taktiež o členoch miestnych zborov, s ktorými mal blízke vzťahy. O Tychikovi sa hovorí nielen ako o „vernóm služobníkovi a spolupracovníkovi v Pánovi“ ale aj ako „milovanom bratovi“ (Kolosanom 4:7, Efezanom 6:21). Pavol podobne označuje ďalších, ako Sosténa, Apolla a Kvarta¹³ ako „našich bratov.“ Filemonovi píše: „Veľmi som sa totiž zaradoval a pov-

zbudil z tvojej lásky, brat môj.“

O Epafroditovi píše podobne (Filemonovi 7, Filipanom 2:25).

Pavol vo svojich listoch používa tiež výrazy opisujúce aj iné vzťahy rodinného typu. Onezima považuje za svojho „syna,“ ktorého „splodil.“ O Onezimovi sa taktiež hovorí ako o „vernóm a milovanom bratovi“ (Filemonovi 10, Kolosanom 4:9). O Timotejovi hovorí, že nemá „nikoho, kto by tak zmýšľal,“ a Filipanom pripomína, že „s ním [Pavlom] ako syn s otcom slúžil evanjeliu“ (Filipanom 2:19, 22, Kolosanom 1:1). Na inom mieste ho označuje ako „nášho brata“ (2 Korintianom 1:1). Potom tu máme „sestru Apfiu“ (Filemonovi 2) a „našu sestru Fébu,“ ktorú opisuje ako tú, ktorá „pomáhala mnohým, i mne samému.“¹⁴ Taktiež tu je nemenovaná žena, pre ktorú má Pavol jednu zo svojich najnežnejších správ: „Pozdravujte Rúfa, vyvoleného v Pánovi, a jeho matku, ktorá je aj mojou matkou“ (Rimanom 16:13). Tu získavame drobný náhľad, ktorý je pre svoju náhodnosť ešte významnejší, do toho, ako mohli vyzeráť vzťahy medzi apoštolom a jeho známymi. Naozaj, celá táto záverečná pasáž z Rimanom aj iné záverečné pasáže v mnohých Pavlových listoch svedčia o silnom „rodinnom“ charaktere vzťahov, ktoré vybudoval Pavol s rôznymi členmi zborov, keď cestoval. Tu taktiež potrebujeme pamätať na to, ako Pavol hovorí o svojich vzťahoch s rôznymi spoločenstvami ako celkami, a použitím analógií zo života rodiny, napr. „otec,“ „matka,“ „vychovávateľ“ atď.¹⁵

Láska v centre

Skúmanie ďalších slov, ktoré pochádzajú z rodinného kontextu alebo sa v ňom prirodzene nachádzajú, potvrdzuje tento záver. Sú takí, ktorých Pavol označuje za „milovaných.“ K nim patria Epainetos, Ampliatus, Stachyos,

¹¹ Galatanom 1:2; 1 Korintianom 16:20; 2 Korintianom 9:3, 5; Kolosanom 1:2; 4:15.

¹² Obzvlášť 1 Korintianom 15:58; Rimanom 15:14; Filipanom 3:1; 4:1; Efezanom 6:10.

¹³ 1 Korintianom 1:1; 16:12; Rimanom 16:23.

¹⁴ Rimanom 16:2, pozri tiež 1 Korintianom 7:15; 9:5.

¹⁵ 1 Korintianom 4:14-15; 10:14; Filipanom 2:12.

Persida, Tychikos, Onesimos a Lukáš.¹⁶ Dokonca aj celý zbor vo Filipis, a prekvapujúco aj v Korinte niekedy nazýva týmto spôsobom. „Ako túžim po vás všetkých láskou Krista Ježiša,“ volá v liste Filipanom (1:8, pozri tiež 2:12), zatiaľ čo jeho záverečné želanie pre Korinťanov – pre spoločenstvo, ktoré najviac odporovalo jeho autorite – je „moja láska nech je s vami všetkými v Kristovi Ježišovi.“¹⁷ Veľmi jasne od kresťanov v ich miestnych zboroch očakával, že vstúpia do rovnakých láskyplných vzťahov medzi sebou. Modlí sa za Tesaloničanov, nech ich „Pán zveľadí a obohatí vašou vzájomnou láskou aj takou láskou k všetkým, akú máme my k vám“ (1 Tesaloničanom 3:12). Kresťanom v Ríme pripomína, že by si mali byť nepokrytecky „oddaní v bratskej láske“ (*philadelphia* tu má intenzívnejší význam ako v predošlom výskyte).¹⁸ Ako taká láska vyzerá, je vymenované v známom oddiele z jeho prvého listu Korinťanom:

Láska je trpezlivá, láska je dobrotivá, nezávidí, láska sa nevystatuje a nenadáva; nespráva sa neslušne, nehľadá svoj prospech, nerozčuľuje sa, nepočíta krivdy; neraduje sa z nepravosti, ale raduje sa z pravdy; všetko znáša, všetko verí, všetko dúfa a všetko vydrží. Láska nikdy nezanikne...

(1 Korinťanom 13:4-8a)

Tento opis sa týka fundamentálnych postojov: trpezlivosti, pokory, znášanlivosti, dobrotivosti, odolnosti, štedrosti, dôvery, vytrvalosti, optimizmu. Tu aj inde tieto postoje charakterizujú ani nie tak vzťahy jednotlivcov s Bohom ako skôr interakciu medzi kresťanskými bratmi a sestrami. Tieto postoje by mali sprevádzať ich vzájomnú komunikáciu a taktiež by ich mali viesť do skutočnej hĺbky vzájomných vzťahov.

¹⁶ Rimanom 16:5, 8-9, 12; Kolosanom 4:7.

¹⁷ 1 Korinťanom 16:24; pozri tiež 1 Korinťanom 4:21; 10:14.

¹⁸ Rimanom 12:9-10 a pozri 2 Makabejská 15:14 (LXX).

A tak Galaťania, keď sa dozvedeli, že „láska“ je hlavným „ovocím Ducha,“ sú povzbudení nie len k tomu, aby robili dobre domácim viery, ale aby taktiež „jedni niesli bremená druhých, a tak naplnili Kristov zákon“ (Galaťanom 5:22, 6:2). V 1 Korinťanom Pavol hovorí o tom, že sa údy majú „o seba vzájomne starať“ a taktiež spoločne trpieť i radovať sa vo svojich trápeniach i úspechoch (1 Korinťanom 12:25-26). V liste Rimanom vyzýva svojich čitateľov k tomu, aby sa páčili nie sami sebe: „nech sa každý z nás páči svojmu blížnemu na jeho dobro a budovanie“ a nech „o sebe navzájom zmýšľajú podľa Ježiša Krista,“ aby bol Boh bezvýhradne oslávený (Rimanom 15:1-2, 5-6). Vo Filipanom sa hovorí o vzájomnej náklonnosti, súcite, láske a harmónii. Každý jeden má: „nevyhľadávať iba svoje záujmy, ale aj záujmy druhých“ (Filipanom 2:1-4). V Kolosanom sa píše: „Ako vyvolení Boží, svätí a milovaní, vezmite na seba milosrdný súcit, dobrotivosť, pokoru, miernosť, trpezlivosť, navzájom sa znášajte a odpúšťajte si, najmä ak by mal niekto niečo proti niekomu. Ako Pán odpustil vám, tak aj vy odpúšťajte druhým! Nadovšetko sa však odejte láskou, ktorá je zväzkom dokonalosti“ (Kolosanom 3:12-14). V Efezanom je toto všetko zhrnuté príkazom pre bratov „A buďte k sebe dobří, milosrdní, odpúšťajte si navzájom,“ a tak „žite v láske, ako aj Kristus miloval nás a vydal samého seba za nás“ a „napodobňujte Boha ako milované deti“ (Efezanom 4:32-5:2).

Agape v centre vysvetľuje, prečo Pavol môže zhrnúť svoje chápanie kresťanskej zodpovednosti ako „vieru činnú pomocou lásky“ (Galaťanom 5:6) a to, prečo môže dôjsť k záveru, že členovia spoločenstva nemajú byť „nikomu nič dlžní, okrem toho, aby sa navzájom milovali“ (Rimanom 13:8). Takže základom je láska, a keď táto láska nemotivuje a neformuje naše činy, tak dokonca i obeť vlastného života je bezcenná (1 Korinťanom 13:3). V skutočnosti je práve láska tou obeťou, ktorú Boh požaduje (Efezanom 5:2). Hoci by mala ovládať všetky spoločenské vzťahy, má

výsostné postavenie vo vnútornom živote spoločenstva: je „korunou“ všetkých jeho snáh, lebo predovšetkým je to práve láska, ktorá „spája“ jeho členov dokopy v skutočnej jednote.¹⁹ Avšak láska presahuje ľudské schopnosti a svoj pôvod má v Bohu. Iba prostredníctvom Ducha je vylíata do životov kresťanov (Rimanom 5:5, 15:30). Láska je oveľa viac ako len postoj k druhým. Ide pri nej o cieleňé, zámerné akty vôle. Ako Pavol hovorí v jednom oddiele, je „úsilím“²⁰ a prejavuje sa nie len pocitom alebo náklonnosťou, ale konkrétnymi činmi služby. Hoci sa teší zo vzájomnosti, láska sa dáva druhým bez ohľadu na odozvu, ktorej sa jej dostáva.²¹

Presne v tomto sa *agape*, láska, odlišuje od gréckeho ideálu *philia*, priateľstvo, v ktorom vzájomnosť hrala tak kľúčovú úlohu. Konkrétne činy, ktoré charakterizujú toto spoločenstvo lásky, je možné na jednej strane opísať ako akty stotožnenia sa a na druhej ako akty zástupnej úlohy. Stotožnenie sa, vzájomná solidarita členov, je viac ako len združovanie sa, pretože každý je neoddeliteľne zapojený do životov druhých. Zástupné úlohy – teda nesenie bremien druhých vo veľmi konkrétnych podobách, je viac ako len poskytovanie pomoci alebo prejavy súcitu. Modlitba jedného člena spoločenstva za druhého a obzvlášť utrpenie, ktoré jeden podstupuje kvôli druhému, sú len dva príklady toho, o čo tu ide.²²

Skoršie použitia rodinnej terminológie

A ako je to s prostredím, z ktorého Pavol berie svoje výrazy? Nie je to také bežné, ako by sa to mohlo zdať. Odkazy na Izrael ako na „rodinu/domácnosť“ (Ámos 5:25, Jeremiáš 31:33) a na

jej členov ako na „bratov“²³ sa vyskytuje v staršej židovskej literatúre, ale nikde v Starej zmluve sa Izrael ako taký nenazýva „rodinou.“ Gréci sporadicky označovali členov rovnakej politickej jednotky alebo priateľov ako „bratov.“²⁴ V Kumráne sa slová pre rodinu cieľavedomejšie používajú pre spoločenstvo pozostávajúce zo širšej spoločnosti, ale v porovnaní s inými označeniami majú len malú úlohu. Kumránske spoločenstvo je opísané ako „rodina“ nie Boha, ale „pravdy,“ „svätosti“ a „dokonalosti.“ Členovia sú označovaní za „synov svetla, pravdy, spravodlivosti a neba.“²⁵ Vyžaduje sa tu vzájomná láska členov, hoci iba v rámci silne regulovaného života.²⁶ V istom oddiele sa o predstavenom komunity hovorí, že je ako „otec“ pre svoje „deti,“²⁷ čo odkazuje na múdroslovnú literatúru medzi Starou a Novou zmluvou a jej predchodcov v Starej zmluve.²⁸ Farizeji majú taktiež svojich „synov“ a rabin sa príležitostne označuje za „otca.“²⁹ Ale jazyk vyjadrujúci otcovstvo sa nezdá byť obzvlášť primárnym a medzi farizejmi sa odkazy na lásku objavujú v širšom rámci oddanosti Zákonu.³⁰

Je to práve primárne používanie takéhoto jazyka v Pavlových listoch, spolu s osobným rozmerom, ktorý je vyvolaný slovami ako „moji“ a „milovaní“ a podobne, ktoré odlišujú jeho chápanie tohto spoločenstva od iných. Takisto porušuje konvenciu, keď v podstate novým spôsobom hovorí o „sestrách“ rovnako ako o „bratoch.“³¹ Vyjadruje sa o nich rovnako intímne ako o svojich „bratoch“ a „synoch.“

Zdá sa, že v mystériách neboli novíci opisovaní ako „deti“ božstiev, ku ktorým sa pripájali, hoci sa spomína

¹⁹ 1 Korinťanom 16:14; Kolosanom 2:8; 3:14; Efezanom 4:1-3.

²⁰ 1 Tesaloničanom 1:3; pozri tiež 2 Korinťanom 8:24.

²¹ Rimanom 13:10.

²² Pozri tiež Gal 4:19; 2 Korinťanom 4:10-11; Rimanom 9:3; Kolosanom 1:24; Efezeanom 3:13.

²³ Napr. Levitikus 10:4; 19:17; Deuteronomium 15:3. Philo, *Special Laws* 2.79f. Cf. Matúš 5:22-24; 10:6; Skutky 2:29, 36; 13:26.

²⁴ Platón, *Meno* 239a. Xenofón, *Anabasis* 7.2.25.

²⁵ 1 QS 1.9; 3.13, 20, 22, 25; 4.5-6, 22; 5.6; 8.5, 9; 9.6; CD 3.19. Jozefus, *Jewish War* 2.122.

²⁶ 1 QS 1.9; 2.24; 4.4-5; 5.25.

²⁷ CD 13.9.

²⁸ Príslovia 3:12; Kazateľ 3:1; 7:23-29

²⁹ *m. Makk.* 2.3; *m. Eduy.* 1.4; *m. B. M.* 2.11.

³⁰ *m. 'Ab.* 1.2; *m. Sot.* 5.5.

³¹ Ale pozri Numeri 25:8; Veľpieseň 4:9.

vzťah typu otec–syn medzi novicom a jeho kňazom opatrovníkom. Filozof cynickej školy je niekedy zobrazený ako „otec“ alebo „vychovávateľ“ svojich žiakov.³² Stoici verili, že všetci ľudia boli „potomkamim“ bohov a vzájomnými „bratmi.“³³ Keďže toto bola abstraktná myšlienka a nevedla k vytváraniu spoločenských dokonca ani medzi stoickmi – susedmi, nemá to taký konkrétny význam a dôraz ako Pavlovo chápanie. Na papyrusoch a rytinách sa občas spomínajú odkazy na bratské vzťahy medzi členmi rovnakých náboženských spoločností alebo cechov. Môžeme však dôjsť k záveru, že terminológia z prostredia „rodiny“ a jazyk hovoriaci o láske, nemajú nikde také ústredné postavenie alebo taký veľký význam ako v Pavlových listoch.

Avšak Pavol nebol prvý, ktorý rozprával takýmto spôsobom. Za Pavlovým jazykom je Ježiš, ten, ktorý prešiel pohľadom po okolosediacich a povedal: „Hľa, moja matka i moji bratia! Lebo mojím bratom, sestrou a matkou je každý, kto plní Božiu vôľu!“ Ten, pre ktorého láska bola v jadre celého jeho vyučovania o osobnom správaní (Marek 3:34-35, 12:30-31). Bolo to teda v Kristovom Duchu, keď sa rané spoločenstvá kresťanov usilovali o to, aby sa stali rodinnými a známymi prostrediami, kde sa dalo učiť umeniu lásky, alebo o to, aby sa stali miestami, kde láska, ktorá spája Syna a Otca, bola viditeľnou, spoločnou skutočnosťou v životoch tých, ktorí sa oddali evanjeliu.

Vzťah medzi „rodinou“ a „spoločenstvom“

Metafora rodiny bola pre Pavla kľúčová. Ako paralelu ku *kontextu* domácnosti pre opis stretnutí spoločenstva tu máme použitie *jazyka* domácnosti opisujúceho vzťahy medzi členmi. Korelácia týchto dvoch môže byť náhodná.

³² Apuleius, *Metamorphoses* 11.26; Dio Chrysostom, *Orationes* 4.73nn., 77-78.

³³ Epictetus, *Dissertationes* 1.13.4. Dio Chrysostom, *Orationes* 3.100nn., ale taktiež Cleanthes, *Fragment* 537, v Barrett, *Background*, 67-68, a Epictetus, *Dissertationes* 3.22.77nn.

Možno že sa kresťania nemali kde inde stretávať, obzvlášť, keď sa pred nimi synagógy rýchlo zavreli a miestnosti patriace k miestnym chrámom mali neprijemné konotácie. Ale je rovnako možné, že praktická potreba používať ich splynula s hlbším teologickým záujmom. Pre rodinný charakter kresťanského spoločenstva domy jeho členov poskytovali najproduktívnejšiu atmosféru, v ktorej mohli prejavovať puto, ktoré ich spájalo.

Než opustíme tieto výrazy, ktoré všetky rôznym spôsobom zdôrazňujú blízke vzťahy medzi kresťanmi, potrebujeme sa ešte pozrieť na jedno slovo, o ktorom panuje bežné presvedčenie, že ukazuje rovnakým smerom. Hoci nejde o označenie rodiny, výraz *koinonia*, často nesprávne prekladaný ako „spoločenstvo“, má v dôležité miesto v populárnych diskusiách o Pavlovom chápaní komunity. Pavol používa príbuzné spodstatnené prídavné meno *koinonos* niekoľko krát v zmysle partnerskej alebo spoločnej činnosti³⁴ a sloveso *koinoneo* päť krát s významom buď „mať podiel“ na nejakej externej činnosti³⁵ alebo „prispieť“ finančne alebo iným spôsobom (Rimanom 12:13, Galaťanom 6:6). Samotné slovo *koinonia* sa vyskytuje približne trinásťkrát, ale rovnako ako jeho príbuzné termíny, v zmysle podieľania sa (spoluúčasti) na nejakom spoločnom zámere alebo činnosti, napr. na Duchu, na niekoho viere, v Kristovi a na jeho utrpení, na práci evanjelia, na finančných príspevkoch³⁶ – a nie v zmysle spoločenstva ľudí, ktorí sa bezprostredne zaujímajú jeden o druhého.³⁷

³⁴ 1 Korinťanom 10:18nn.; 2 Korinťanom 1:7; 8:23; Filemonovi 17.

³⁵ Rimanom 15:27; Filipanom 4:15; Efezanom 5:11.

³⁶ Filipanom 2:1; 2 Korinťanom 13:13; Filemonovi 6; Filipanom 3:10; 1 Korinťanom 1:9; Filipanom 1:5; Galaťanom 2:9; Rimanom 15:26.

³⁷ 1 Korinťanom 10:14nn. (trikrát); 2 Korinťanom 6:14; 8:4; 9:13.

Kresťania sa zaiste vzájomne spochujú pri týchto činnostiach a skúsenostiach, ale Pavol vo svojom používaní *koinonia* zdôrazňuje vzájomné podieľanie sa na týchto veciach *popri* druhých a nie *v* druhých, ako naznačuje výraz „spoločenstvo.“ Pavol hovorí o vzájom-

nom spoločenstve v tomto osobnejšom a dôraznejšom zmysle, ale na jeho vyjadrenie používa iné výrazy ako *koinonia*...

*

KROK 4: PRÍPRAVA VLASTNEJ ODPOVEDE

Aké sú tvoje prvotné závery?

Duchovné formovanie

- Ako sa vám darí vo vašej úlohe, ktorú máte vo svojej vlastnej rodine?
- Aká je vaša úloha v Božej rodine, vo vašom miestnom zbore?
- Pri preberaní tejto témy predstúpte pred Pána v modlitbe a proste ho, aby vám ukázal, ako môžete byť vo svojej úlohe vo svojej miestnej zborovej rodine efektívnejším.
- Akými spôsobmi prispievate k službe rodiny?
- Akými spôsobmi narúšate správne fungovanie rodiny?

Hlbšie porozumenie

- Vlastnými slovami opíšte, čo to znamená, že cirkev je Božou rodinou/Božou domácnosťou. Potom spíšte princípy a dôsledky vyplývajúce z pravdy, že cirkev je Božou rodinou. Môžu mať formu zoznamu presvedčení alebo princíпов o tom, ako má cirkev fungovať ako rodina.
 - Cirkev ako Božia rodina/Božia domácnosť
 - Princípy a dôsledky vyplývajúce z pravdy, že cirkev je Božou rodinou

Zručnejšia služba

- Zhodnoťte svoj vlastný zbor (alebo konkrétnu oblasť služby) na základe biblického poznania, ktoré ste získali z tohto štúdia. Uvažujte nad úlohami mužov a žien, mladých aj starých, slobodných aj žijúcich v manželstve.
- Diskutujte o týchto témach s vaším tímom vodúcich.

KROK 5: DISKUSIA O TÉME

Čo sa môžeme naučiť jeden od druhého?

1. Čo to podľa vás znamená, že cirkev je „Božia rodina“ a nie iné druhy spoločenstva ako napr. škola, nemocnica, firemná spoločnosť, terapeutická skupina alebo spoločenský klub?
2. Platí tento obraz rodiny pre miestny zbor alebo pre cirkev všeobecne? Ako?
3. Ako cirkev funguje ako rodina? Pokiaľ siahla táto metafora? V čom je cirkev rodina a v čom nie?
4. Aké sú niektoré princípy, pri ktorých Písmo používa obrazný jazyk z prostredia domácnosti a rodiny na opis správneho fungovania miestneho zboru a jeho služby?
5. Aký je vzťah medzi obrazom rodiny a obrazom tela, ktoré označujú miestny zbor?
6. Aké sú niektoré dôsledky pre náš vlastný zbor (a našu vlastnú službu v cirkvi) vyplývajúce z pravdy, že cirkev je Božou rodinou? Ako by mal náš vlastný zbor (oblasť služby) fungovať ako rodina? Čo táto pravda znamená pre nás ako pre vodcov?
7. Zhodnoťte úlohy, zapojenie a interakciu mužov a žien, mladých a starých, slobodných aj žijúcich v manželstve vo vašom miestnom zbore. V ktorých oblastiach váš zbor ako rodina funguje dobre a v ktorých potrebuje rásť?
8. Aký dopad má táto pravda na vás osobne? Akú úlohu máte alebo by ste mali mať v cirkevnej rodine? Boli ste z niečoho pri tomto štúdiu usvedčení? Aké presvedčenia nadobúdate?

KROK 6: PRAKTICKÉ ČINY POSLUŠNOSTI **Aké dôsledky vyplývajú z tejto témy?**

1. Na základe diskusie sa opäť pozrite na opis toho, čo to znamená pre cirkev, že má byť Božou rodinou. Stále súhlasíte s tým, čo ste napísali? Prehodnoťte svoj zoznam dôsledkov alebo princípov. Je tam niečo, čo by ste chceli doplniť alebo zmeniť?
2. Opäť preskúmajte svoj vlastný život na základe tejto ústrednej pravdy o cirkvi a o tom, ako v nej máme fungovať.
3. Aký krok podniknete tento týždeň, aby ste efektívnejšie fungovali vo svojej úlohe v rámci vašej zborovej rodiny?
4. Povedzte o svojom pláne vášmu dôverníkovi alebo jednému či viacerým z vášho tímu vodcov. Nadviažte s nimi vzťah vzájomnej zodpovednosti v súvislosti s týmito plánmi/cieľmi.

Tento študijný materiál a jeho kópie poskytuje slovenský vydavateľ užívateľom bezplatne. Jeho vydávanie však má svoje náklady. Pomôžete nám, ak ako vďačný používateľ tejto lekcie svojim príspevkom podporíte prípravu a vydanie ďalších kurzov. Ďakujeme Vám. Podrobnejšie informácie o podpore na: www.cb.sk/index.php/kniznica/zborova-kola

POZNÁMKY